

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Fabrikalardan makine sesinden

önce *İşçinin Sesi* gelecek!

Yıl:14, Sayı:367, 26 Aralık 1988

Tek büyük işçi sınıfı!

Tek silah illegal parti!

Tek yol devrim!

Aşağıdaki yazı 1915 Mayıs ayının ikinci yarısıyla Haziran ayının ilk yarısı arasında yazılmış ve Eylül 1915'te Kommunist dergisinin 1-2 sayılarında N.Lenin imzasıyla yayınlanmıştır.

Kaynak, Toplu Yapıtlar, İngilizce basım, cilt 21, s.205-259'dur. Geçen sayımızda birinci bölümünü çek-al olarak verdiğimiz bu yazının, ikinci bölümünü de bu sayıda veriyoruz.

İkinci Enternasyonal'in Çöküşü

II

İkinci Enternasyonal'in Çöküşü yazısını aynen çevirip, dizi olarak basıyoruz, çünkü bu yazı, çeşitli açılardan güncel önem taşımaktadır. Bir kez, yazı, bugünkü dünya komünist hareketinin çöküşünü iyi anlamamız için çok yararlıdır. İkincisi, yazının içinde devrimci durum kavramı geçmektedir. Türkiye'de buna yakında yine ihtiyacımız olacak. Üçüncüsü, yazıda illegal örgütlenmenin önemine ilişkin güzel bilgiler vardır. Dördüncüsü, geçtiğimiz sayılarda verdiğimiz "TKP'de Kavga'nın Tarihçesi"ni daha iyi anlamak açısından da bu yazı çok öğreticidir. II. Enternasyonal partileri nasıl Basel Manifestosu'ndan dön geri ettilerse, TKP'deki menşevikler de 1977 Konferansı kararlarına yüz çevirdiler. Beşincisi, yazı oportünizmin olgunlaşmasını, sosyal-şovenizme dönüşmesini çok güzel vererek, bugünkü TBKP'nin nasıl türediğini anlamamıza da yardım edecektir.

- III -

Ama İkinci Enternasyonal'in en seçkin temsilcisi ve liderlerinin sosyalizme ihanet etmeleri nasıl *olabilmiştir*? Bu soruyu ileride, bu ihanete "teorik" bir kılıf bulma denemelerini inceledikten sonra, ayrıntılarıyla ele alacağız. Plekhanov'un (ağırlığıyla İngiliz-Fransız şovenistlerinin, Hyndman ve yeni yandaşlarının görüşlerini tekrar-

lamaktadır) ve Kautsky'nin (çok daha "mahir" görüşler ileri sürmektedir) epey teorik görünüşleriyle temsilcileri sayılabileceği, sosyal-şovenizmin ana teorilerini özellikleriyle belirlemeye çalışalım.

Bunların içinde belki de en ilkel olanı, "kim başlattı" teorisidir ve şöyle özetlenebilir: Saldırıya uğradık ve kendimizi savunuyoruz, proletaryanın çıkarları, Avrupa'da barışı

bozanlara gerektiği gibi davranılmasını gerektirir. Bu, tüm hükümetlerin duyurularını ve dünyanın her tarafında burjuvazinin ve adi basınının çılgınlıklarını pişirip yeniden öne sürmekten başka birşey değildir. Plekhanov bu paspallaşmış kabalık numunesini bile "diyalektige" ikiyüzlüce başvurarak süslüyor: Somut durumu değerlendirebilmek için, diyor, önce kimin başlattığını ortaya çıkartmalı ve onu

cezalandırmalıyız, bütün diğer sorunlar yeni bir durum ortaya çıkana kadar bekleyecektir. (Bakınız: Plekhanov'un broşürü, *Savaş*, Paris, 1914 ve Axelrod'un da *Golos*'un 86.ve 87. sayılarında tekrarladığı görüşler) Plekhanov, diyalektiği safsatayla değiştirme asil sporunda yeni bir rekor kırdı. Safsatacı ne "gerekçe" bulursa sarılır. Daha çok önceden, Hegel dünyada herşeyi kanıtlayacak "ge-

rekçe" bulunur diye doğru bir gözlemde bulunmuştu. Diyalektik, belli bir toplumsal olguyu gelişimi içinde çok yönlü bir biçimde araştırmayı ve dışsal ile görünüşleri ana devindirici güce, üretici güçlerin gelişmesi ve sınıf savaşına indirgemeyi gerektirir. Plekhanov Alman Sosyal-Demokrat basınından bir alıntıyı çekip almış: Daha savaştan önce Almanlar kendileri Avusturya ile Almanya'nın savaşı "başlattığını" itiraf ettiler diyor, yaa, işte böyle. Rus sosyalistlerinin Galiçya'nın, Ermenistan'ın vb. fethi için Çarist planları defalarca teşhir ettiği gerçeğinden hiç bahsetmiyor. Hiç olmazsa şu son otuz yılın ekonomik ve diplomatik tarihini incelemek için en ufak bir çaba göstermiyor. Ki o tarih şimdi savaşa yeralan güçlerin her iki gurubunun da siyasetinin belkemiğinin sömürgeler ele geçirmek, yabancı ülkeleri yağmalamak, daha başarılı rakiplerini yerlerinden edip yıkıma uğratmak olduğunu kesin olarak doğrulamıştır.*

Savaş üzerine diyalektiğin ana tezine, Plekhanov'un burjuvaziye yararlanabilmek için onca utanmazlıkla çarpıtıldığı şu teze göre "savaş siyasetin sadece başka yöntemlerle (yani şiddetle) sürmesidir". Savaş tarihi üzerine yazan yazarların en büyüklerinden olan ve düşünceleri Hegel'den etkilenmiş olan Clausewitz'in formülasyonu budur.** Ve Marks ve Engels'in de görüşü de daima her savaşı ilgili güçlerin - ve bu ülkelerdeki çeşitli sınıfların -siyasetinin devamı olarak görmektir.

Plekhanov'un kaba şovenizmi, Kautsky'nin daha mahir, ve iç bayılıcı-uzlaşıcı şovenizmiyle tamamen aynı teorik bakışa dayanıyor. Kautsky tüm ülkelerden sosyalistlerin kendi kapitalistlerinin saflarına geçmelerini takdis ederken şu gerekçeleri kullanıyor:

"Anayurdunu korumak herkesin hakkı ve görevidir. Gerçek enternasyonalistlik, bu hakkın tüm ulusların sosyalistleri için, benim ulusumla savaş halinde olanlar da dahil, tanınmasından geçer." (Bakınız *Die Neue Zeit*, 2 Ekim 1914, ve aynı yazarın diğer yazıları.)

Bu eşi bulunmaz mantık sosyalizmin öyle bir yutturmacasıdır ki, buna verilecek en iyi yanıt bir tarafında II. Wilhelm ve II.Nikolas'ın, diğer tarafında Plekhanov ve Kautsky'nin resimleri olan bir madalya basmaktır. Gerçek enternasyonalistlik, Alman işçilerinin Fransız işçilerine ve Fransız işçilerinin de Alman işçilerine kurşun sıkmasına "anayurt savunması" adına hakvermemizi gerektirir mi!

Nitekim Kautsky'nin mantığının teorik kalkış noktalarına daha yakından bakılırsa altında Clausewitz'in sekiz yıl kadar önce alaya aldığı fikrin ta kendisinin yattığı görülür. Yani, savaş çıktığında uluslar ve sınıflar arasında tarihsel olarak ortaya çıkmış tüm siyasal ilişkiler kalker ve tamen yeni bir durum doğar! "Sadece" saldıranlar ve kendilerini koruyanlar, "sadece" "anayurt düşmanlarının" defedilmesi vardır! Yeryüzü nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan birçok ulusun egemen emperyalist uluslarca ezilmesi, yağmadan pay kapmak için bu ülkeler burjuvazileri arasındaki çekişme, kapitalistlerin işçi sınıfını bölme ve baskı altında tutma arzuları - bütün bunlar Plekhanov ve Kautsky'nin dağarcığından birden bire yokoldu, savaştan önce

onyıllarca bu "siyasetleri" anlatmalarına rağmen.

Bu konuda Marks ve Engels'e sahte başvurularla bu iki sosyal-şovenizm ağası artık konuyu kotarıyor: Plekhanov Prusya'nın 1813'teki ulusal savaşını anımsarken, Kautsky de pek bilge havalarda Marks'ın 1854-55, 1859 ve 1870-71 savaşlarında hangi tarafın kazanmasının (yani hangi burjuvazinin kazanmasının) daha yeğlenebilir olduğu sorusunu ele aldığını, 1876-77 ve 1897 savaşlarında da Marksistler'in aynı şeyi yaptığını ileri sürüyor. Safsatacılar her zaman, içinde bulunulan durumla ilke olarak ilgisi olmayan olayları örnek göstermeyi alışkanlık edinmişlerdir. Değindikleri geçmiş savaşlar burjuvazinin uzun yıllar almış ulusal hareketlerinin, yabancı boyunduruğa ve mutlak yönetime (Türk ya da Rus) karşı "siyasetlerinin devamı"ydılar. O zamanlar tek soru şuydu: Hangi

Sosyal şovenizmin bir "Marksist" teorisi daha var, o da şöyle gider: Sosyalizm kapitalizmin hızla gelişmesine dayanır, benim ülkemde kapitalizmin gelişmesi ve böylelikle orada sosyalizmin de gelmesi onun zafere ulaşmasıyla hızlanacaktır, ülkem yenilgisi onun ekonomik gelişmesini ve böylelikle sosyalizmin gelmesini de geciktirecektir.

burjuvazinin kazanması tercih edilmelidir? Bu tür savaşlarda Marksistler önceden halkı *coşturabilir*, ulusal nefret *körüklenabilir*. Marks'ın 1848'de ve daha sonra Rusya'ya karşı savaş çağrısı yaptığı gibi, Engels'in 1859'da ezenlere — III.Napolyon ve Rus Çarlığı'na — karşı Alman ulusal nefretini körüklediği gibi.***

Feodalizm ve mutlak yönetimle savaşım "siyasetinin devamı"nı, özgürlük savaşımı veren burjuvazinin siyasetini — köhnemiş, emperyalist bir burjuvazinin, yani tüm dünyayı yağmalamış, feodal toprakbeyleri ile bağlaşıklık içerisinde proletaryayı bastırma girişen gerici bir burjuvazinin "siyasetinin devamı" ile karşılaştırmak kireç ile yoğurdu karşılaştırmak olur. Robespierre, Garibaldi ve Zhelyabov gibi "burjuvazinin temsil-

cileri"ni Millerand, Salandra ve Guckhov gibi "burjuvazinin temsilcileri" ile karşılaştırmak gibi birşey. Kendi burjuva "anayurtlar"ı adına öne çıkmakta tarihsel hakları olan ve feodalizme karşı savaşında yeni ulusların onlarca milyon haklarını uyar bir yaşama yürüten yüce burjuva devrimcilerine en derin bir saygıyı duymadan Marksist olunamaz. Alman emperyalistlerinin Belçika'yı boğazlamasından, ya da İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya emperyalistlerinin Avusturya ve Türkiye'yi yağmalama anlaşmasından "anayurt savunması" olarak söz eden Plekhanov ve Kautsky'nin safsatacılığına nefret duymadan da Marksist olunamaz.

Sosyal-şovenizmin bir "Marksist" teorisi daha var, o da şöyle gider: Sosyalizm kapitalizmin hızla gelişmesine dayanır, benim ülkemde kapitalizmin gelişmesi ve böylelikle orada sosyalizmin de gelmesi onun zafere ulaşmasıyla hızlanacaktır, ülkem yenilgisi onun ekonomik gelişmesini ve böylelikle sosyalizmin gelmesini de geciktirecektir. Rusya'da bu Struvist teori Plekhanov tarafından, Almanlar arasında da Lensch ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Kautsky bu kaba teoriye — açık açık savunan Lensch'e ve üstü örtülü savunan Cunow'a — karşı çıkıyor. Ama aslında tek amacı tüm ülkelerin sosyal-şovenistlerini daha ince daha ikiyüzlü bir teori temelinde uzlaştırmaktır.

Bu kaba teori üzerinde fazlaca durmamıza gerek yok. Struve'nin *Eleştirel Notlar*'i 1894'de çıktı ve şu son yirmi yılda Rus Sosyal-Demokratları, aydınlanmış Rus burjuvalarının fikirlerini öne sürmeyi ve özlemlerini savunmayı devrimci içeriği boşaltılmış bir "Marksizm" örtüsü altında yapma alışkanlığıyla iyice tanıştılar. Struvizm yalnızca Rus değil, yakın olayların da açıkça kanıtlandığı gibi, burjuva teorisyenlerinin Marksizm'i "şefkatli" boğazlamak, onu kucaklayarak dağıtmak, Marksizm'in "ajitasyonel", "demagojik", "Blankist-ütopyacı" yanları hariç "tüm" "gerçekten bilimsel" yanları ve öğelerinin sahte bir kabulüyle onu öldürmek için uluslararası bir çabasıdır. Diğer bir deyişle Marksizm'den, reformlar için savaşım, (proletarya diktatörlüksüz) sınıf savaşı, "sosyalist erekerin" "geneliyle" tanınması ve kapitalizmin yerine "yeni bir düzen" in geçirilmesi de dahil, liberal burjuvazinin kabul edileceği herşeyi alıyorlar. Marksizmin "sadece" canlı özünü, onun "sadece" devrimci içeriğini atıyorlar.

Marksizm proletarya hareketinin kurtuluş teorisidir. O zaman çok açıktır ki sınıf bilinçli işçiler Marksizm'in yerine herhangi bir biçimde Struvizm'in konmasına karşı en büyük duyarlılığı göstermelidirler. Bu süreçte itici etmenler çok çeşitli ve çok yönlüdür. Biz yalnızca üç etmeni belirtelim: 1) Bilimin gelişmesi Marks'ın doğruluğunu kanıtlayan yeni bir sürü malzeme sağlıyor. Bu durum ona karşı ikiyüzlülükle savaşmayı gerektiriyor — Marksizm'in ilkelerine açıktan karşı çıkmayıp Marksizm'i kabul ediyor görünmek, bir yandan da safsatacı onu hadım edip burjuvaziye zararı dokunmayacak bir kutsal "ikona"ya çevirmek. 2) Sosyal-Demokrat partiler arasında oportünizmin gelişmesi Marksizm'in böyle elden geçirilmesine zemin sağlıyor ve onu oportünizme her türlü ödünü doğru-

layacak biçimde ayarlıyor. 3) Emperyalizm çağı, dünyanın, öteki tüm ulusları ezen ayrıcalıklı "büyük" uluslar arasında paylaştığı bir çağdır. Bu ayrıcalıklar ve ezgilere dayalı ganimetin kırıntıları, şüphesiz küçük burjuvazinin belli kesimlerinin ve işçi sınıfı aristokratları ve bürokrasisinin payına düşmektedir. Proletarya ve emekçi yığınların küçük bir azınlığını oluşturan bu tabakalar "Struvizm"e meylediyorlar. Çünkü bu onlara tüm ulusların ezilen halklarına karşı "kendi" ulusal burjuvazileriyle bağlaşıklıklarını haklı göstermenin anahtarını uzatıyor. İlerde bu konuyu, Enternasyonal'in çöküşünün nedenleriyle birlikte ele alma olanağımız olacak.

- IV -

Sosyal-şovenizmin en ince teorisi, bilimsel ve enternasyonal görünebil-

Struvizm yalnızca Rus değil, yakın olayların da açıkça kanıtlandığı gibi, burjuva teorisyenlerinin Marksizmi "şefkatle" boğazlamak, onu kucaklayarak dağıtmak, Marksizmin "ajitasyonel", "demagojik", "Blankist-ütopyacı" yanları hariç "tüm" "gerçekten bilimsel" yanları ve öğelerinin sahte bir kabulüyle onu öldürmek için uluslararası bir çabasıdır.

mesi için en ustalıkla bezenmiş olanı, Kautsky'nin ileri sürdüğü "ultra-emperyalizm" teorisidir. Bu teorisinin en berrak, en kesin ve en taze anlatımı, yazarın kendi sözleriyle, şöyle:

"İngiltere'de Korumacı hareketin düzeyinin azalması, Amerika'da gümrük tarifelerinin düşürülmesi, silahsızlanma yönünde bir eğilim, savaştan hemen önceki yıllarda Fransa ve Almanya'nın sermaye ihracında hızlı düşüş, son olarak da, finans sermayenin çeşitli odaklarının enternasyonal olarak örgü gibi içiçe geçişinde artış -bütün bunlar beni, acaba ulusal finans sermayenin karşılıklı çekişmelerinin yerine dünyanın enternasyonal olarak bütünleşmiş finans kapital tarafından ortaklaşa sömürülmesini geçirecek bir yeni, ultra-emperyalist siyaset

bugünkü emperyalist siyasetin yerini alamaz mı diye düşünmeye sevketti. Kapitalizmin böyle bir yeni evresi en azından tasarlanabilir birşey. Gerçekleştirilebilir mi? Bu soruyu yanıtlayabilmemiz için henüz yeterli kanıt yok..." (Die Neue Zeit, Sayı 5, Nisan 30, 1915, s.144)

"Bugünkü savaşın gidişi ve sonucu bu konuda belirleyici olabilir. Finans kapitalistleri arasında son derece ulusal nefret de körükleyerek, silahlanma yarışını yoğunlaştırarak ve ikinci bir dünya savaşını kaçınılmazlaştırarak ultra-emperyalizmin zayıf sürgünlerini büsbütün ezebilir. Böyle olursa, benim önceden gördüğüm ve *İktidar Yolu* broşürümde formüle ettiğim şey korkunç boyutlarda gerçekleşecek, sınıf karşıtlıkları iyice keskinleşecek ve kapitalizmin manevi çöküntüsü (kullandığı sözcükle 'işini batırması', *Abwirtschaftung*, iflası) gelecektir... (Bu özentili sözcükle Kautsky'nin sadece 'proletarya ile finans kapital arasındaki

**Diğer
bir deyişle,
Marksizmden,
reformlar
için savaşım,
(proletarya
diktatörlüksüz)
sınıf savaşı,
"sosyalist ereklere"
"geneliyle"
tanınması ve
kapitalizmin yerine
"yeni bir düzen" in
geçirilmesi
de dahil,
liberal
burjuvazinin
kabul edebileceği
herşeyi
alıyorlar.
Marksizmin
"sadece"
canlı özünü,
onun "sadece"
devrimci içeriğini
atıyorlar.**

tabakanın', yani, 'aydınlık, küçük burjuvalar, hatta küçük kapitalistlerin', kapitalizm duyduğu 'nefretini' kastettiğini belirtmek gerek.) Ama savaş başka türlü de sonuçlanabilir. Ultra-emperyalizmin zayıf sürgünlerinin güçlenmesine yolaçabilir... Dersleri (buraya dikkat!) barış koşullarında uzunca süre beklememizi gerektirecek gelişmeleri çabuklaştırabilir. Eğer buna, uluslar arasında anlaşmaya, silahsızlanma ve kalıcı bir barışa çıkarsa, o zaman savaştan önce kapitalizmin büyüyen manevi çöküntüsüne yolaçan nedenlerin en ağırlı ortadan kalkacaktır". Yeni evre elbette proletaryaya "yeni bahtsızlıklar", "belki de daha kötü şeyler" getirecektir, ama "bir süre için" "ultra-emperyalizm" "kapitalizm çerçevesinde yepyeni umut ve beklentiler çağı yaratabilecektir." (s.145)

Bu "teoriden" sosyal-şovenizme nasıl fetva çıkartılıyor?

Bir "teorisyen" için oldukça tuhaf bir biçimde, aynen şöyle:

Almanya'da sol Sosyal-Demokratlar emperyalizm ve ondan kaynaklanan savaşlar bir raslantı değil, finans kapitalin egemenliğini getirmiş olan, kapitalizmin kaçınılmaz ürünüdür. O halde devrimci yığın savaşımına geçilmelidir, çünkü görece barışçıl gelişme dönemi sona ermiştir diyorlar. "Sağ" Sosyal-Demokratlar utanmadan haykırıyorlar: Madem emperyalizm "zorunludur", biz de emperyalist olmalıyız. Kautsky, "orta" rolünde, bu iki görüşü uzlaştırmaya uğraşıyor.

Ulusal Devlet, Emperyalist Devlet ve Devletler Birliği adlı broşüründe (Nüremberg, 1915), "aşırı sollar," sosyalizmi kaçınılmaz olan emperyalizmin karşısına koyuyorlar. Yani, "yalnızca kapitalist egemenliğin her biçimine karşı yarım yüzyıldır sürdürdüğümüz sosyalizm propagandasını değil, sosyalizmin hemen gerçekleştirilmesini de. Bu çok radikal görünüyor ama yalnızca sosyalizmin hemen pratik olarak gerçekleştirilebileceğine *inanmayan herkesi* emperyalizmin kampına *itmeye* hizmet edebilir" (s.17, italikler Lenin'in).

Sosyalizmin hemen gerçekleştirilmesinden söz ederken Kautsky kıvırtmaya başvuruyor, çünkü Almanya'da, özellikle askeri sansür altında, devrimci eylemden konuşulamayacağı gerçeğini sömürüyor. Kautsky çok iyi biliyor ki sol kanat, Parti'nin *hemen* devrimci eylem lehinde ve buna hazırlık olarak propaganda yapmasını istiyor, "sosyalizmin hemen pratik olarak gerçekleştirilmesini" değil.

Emperyalizmin zorunluluğundan sol kanat devrimci eylemin zorunluluğunu çıkartıyor. "Ultra-emperyalizm teorisi" ise Kautsky'nin *oportünistleri temize çıkartmasına*, bunların sanki burjuvazinin yanına geçmeyeip de sadece sosyalizmin hemen gelebileceğine "inanmadıkları" havası yaratabilmesine hizmet ediyor, silahsızlanma ve kalıcı barışlı bir yeni "çağın" müjdesini bekliyor. Bu teori şu demektir ve *yalnızca* şu demek olabilir: Kautsky, kapitalizmin *yeni* barışçıl bir çağı için *umudu*, oportünistlerin ve resmi Sosyal-Demokrat partilerin burjuvaziye yapışıklığını ve bunların *içinde bulunduğumuz fırtınalı çağda* devrimci, yani proleter, taktikleri hem de Basel kararının vakur duyularına rağmen reddetmelerini temize çıkartmak amacıyla sömürüyor!

Aynı zamanda Kautsky bu yeni evrenin belli durum ve koşulların sonucu olduğunu ve zorunlu olduğunu söylemiyor. Tam tersine, oldukça açık sözlerle bu yeni evrenin "*gerçekleşebilir*" olup olmadığına henüz karar bile veremediğini söylüyor. Gerçekten, Kautsky'nin belirttiği, yeni evreye ilişkin "eğilimlere" bakın. Yazarın ekonomik verilerin arasında "silahsızlanma yönünde eğilim" i katması şaşılacak birşey! Bu şu demektir, saf hoyratça gevezelik ve boş hevesler ardında, Kautsky çelişkilerin yatıştırılması teorisiyle hiç de bağdaşmayan su götürmez gerçeklerden saklanmaya çalışıyor. Kautsky'nin "ultra-emperyalizmi" — bu kavram aslında hiç de yazarın demek istediğini anlatmıyor — kapitalizmin çelişkilerinin müthiş bir *yatıştırılması* taşıyor. İngiltere ve Amerika'da korumacılık azalıyor deniyor. Nerede

şu yeni çağın en ufak bir belirtisi? Aşırı korumacılık şimdi Amerika'da azalmaktadır ama korumacılık durmaktadır, tıpkı İngiltere yararına ayrıcalıkların, kayırıcı tarifelerin o ülkenin sömürgelerinde durduğu gibi. Kapitalizmin önceki ve "barışçıl" döneminden bugünkü emperyalist dönemine geçişin hangi temelde yükseldiğini durup bir anımsayalım: Serbest rekabet yerini tekelci kapitalist işletmeler birliklerine bırakmıştır ve dünya paylaşmıştır. Bu gerçeklerin (ve etmenlerin) her ikisi de açıktır ki dünya ölçüsünde önem taşımaktadır. Serbest değişim ve barış içinde rekabet, kapital bir engellemeyle karşılaşmadan sömürgelerini genişletebilecek ve Afrika vb.'de henüz yerleşilmemiş topraklar ele geçirebilecek konumda olduğu sürece ve sermayenin merkezileşmesi henüz zayıfken ve tekelci kuruluşlar, yani *endüstrinin bir dalını* baştan başa

**Marksizm proletarya hareketinin kurtuluş teorisidir...
Sınıf bilinçli işçiler Marksizmin yerine herhangi bir biçimde Struvizmin konmasına karşı en büyük duyarlılığı göstermelidirler...
Marksizm "çıkarları", günlük yaşamın milyonlarca olgusunda ifade bulan sınıf karşıtlıkları ve sınıf savaşı ışığında ele alır.
Küçük burjuvazi karşıtlıkların yatıştırılmasını geveler ve bunun rüyasıyla yaşar, bunların azdırılmasının "zararlı sonuçlara" yolaçtığını "iddia eder".**

egemenliğine alabilecek boyutta kuruluşlar, henüz ortada yokken olanaklı ve zorunluuydu. Böyle tekelci kuruluşların ortaya çıkışı ve boy atmaları (bu süreç İngiltere ve Amerika'da durdurulabilmiş midir? Savaşın bunu hızlandırıp yoğunlaştırdığını Kautsky bile inkar etmeye cesaret edemez) eski günlerin serbest rekabetini *olanaksız* kıldı. Dünyanın paylaşılması olmasının kapitalistleri barış içinde yayılmaktan sömürgeler ve etki alanlarının *yeniden paylaşımı* için silahlı savaşıma geçmeye zorlaması, altındaki zemini oydu. İki ülkede korumacılığın *azalmasının* bu açıdan birşey değiştirebileceğini düşünmek gülünçtür.

İki ülkenin sermaye ihracının birkaç yıl içerisinde düşmesini de

inceleyelim. 1912'de bu iki ülkenin, Harms'ın istatistiklerine göre, Fransa ve Almanya'nın herbirinin 35.000 milyon mark kadar (17.000 milyon ruble kadar) dış yatırımı vardı. İngiltere'nin ise tek başına bu miktarın iki katı kadar dış yatırımı vardı.**** Sermaye ihracında artış kapitalizm altında hiçbir zaman iniş çıkışsız ilerlememiştir, ne de ilerleyebilirdi. Kautsky, sermaye birikiminin düştüğünü, ya da iç pazar kapasitesinin, diyelim ki yığınların yaşam koşullarında büyük bir ilerleme yoluyla, önemli bir değişikliğe uğradığını ileri sürmeye de cesaret etmiyor. Bu koşullarda, iki ülkenin sermaye ihracının birkaç yıl boyunca düşüş göstermesi yeni bir çağın geldiğine işaret etmez.

Yalnızca "finans kapital odaklarının uluslararasılaşması sarmaşması" gerçekten genel ve şüphe götürmez tek eğilimdir. Hem de yalnızca son birkaç yılda ve iki ülkede değil, kapitalist dünyanın bütünü ölçüsünde. Peki ama bu eğilim neden şimdiye dek görüldüğü gibi silahlanmaya değil de silahsızlanma yönünde bir uğraşma kaynağı oluştursun? Dünya çapında tanınmış top (ve silah) yapımcılarından birini, örneğin Armstrong'u ele alalım. İngiliz *Ekonomist* dergisi (Mayıs 1, 1915) bu firmanın *kârlarının* 1905/6'da 606.000 sterlinken (6.000.000 ruble kadar) 1938'de 856.000 sterline, 1914'de de 940.000 sterline (9.000.000 ruble) yükseldiğini gösteren rakamlar yayınladı. Bu noktada finans kapitalin sarmaşmışlığı çok çarpıcıdır ve artış içindedir. Alman kapitalistlerinin İngiliz firmalarında "hisse payları" var. İngiliz firmaları Avusturya için denizaltılar inşa ediyor, vb. Sermaye, dünya ölçeğinde birbirine kenetlenmiş, silahlanma ve savaş üzerinden cebini şıkırdatıyor. Tekil devletlerden sermayelerin uluslararası ölçekte biraraya gelip kenetlenmesinin zorunlu olarak silahsızlanma yönünde bir ekonomik eğilim yaratacağını düşünmek, gerçekçe, sınıf çelişkilerinin yumuşatılmasının bir amaca yönelik hoyratça beklentisini, bu çelişkilerin yürümekte olan yoğunlaşmasının yerine koymak demektir.

- V -

Kautsky savaşın "derslerinden" tamamen hoyrat bir ruhla bahsediyor, bu dersleri savaşın yarattığı acılar karşısında ahlaki tiksinti çerçevesinde yansıtıyor. Örneğin *Ulusal Devlet*, vb. broşüründe koyuş şekli şöyle:

"Evrensel barış ve silahsızlanmaya büyük ilgi duyan nüfus katmanlarının varlığı kuşkusuz ve kanıt gerekmezden açıktır. Küçük burjuvazi ve köylüler, hatta pek çok kapitalist ve aydın, emperyalizme, bu katmanların savaş ve silahlanmadan gördüğü zarardan daha ağır basan herhangi bir çıkarla bağlı değildir" (s. 21).

Bunlar 1915'de yazıldı! Veriler küçük burjuvazi ve "aydınlara" dek bütün mülk sahibi sınıfların *topyekün* emperyalistlere katıldıklarını göstermektedir, Kautsky ise Chekhov'un atkılı adam öyküsündeki suya sabuna dokunmaz adam gibi, olağanüstü iki dirhem bir çekirdek havada ve ağza bal veren sözlerle verilere sırt çeviriyor. Küçük burjuvazinin çıkarlarını onların *uygulamalarıyla* değil, bazı

küçük burjuvaların sözleriyle değerlendiren, yapılanlar bu tür sözleri her adımda yalanlamasına karşın. Aynen burjuvazinin genel "çıkarlarını", onların yaptıklarıyla değil de, bugünkü sistemin Hristiyanlık idealleriyle dolup taşıdığı ilan eden burjuva din adamlarının müşfik söylemleriyle değerlendirmek gibi yani. Kautsky Marksizm'i içeriğini tamamen boşaltarak uyguluyor. Öyle ki, geriye yalnızca kulağa hoş gelsin diye söylenmiş bir "çıkarlar" sözcüğü kalıyor, o da bir tür doğa ötesi, öbür dünyalık anlamda, çünkü gerçek ekonomiyi değil sofuca kamu yararı arzulanması anlatıyor.

Marksizm "çıkarları", günlük yaşamın milyonlarca olgusunda ifade bulan sınıf karşıtlıkları ve sınıf savaşı ışığında ele alır. Küçük burjuvazi karşıtlıkların yatıştırılmasını geveler ve bunun rüyasıyla yaşar, bunların azdırılmasının "zararlı sonuçlara" yolaçtığı "iddia eder". Emperyalizm mülk sahibi sınıfların tüm tabakalarının finans kapitalin denetimi altına girmesi ve dünyanın, çoğu şu anda savaşa girmiş olan beş altı "Büyük"

Güç arasında paylaşımı demektir. Dünyanın Büyük Güçler arasında paylaşımı, bunların tüm mülk sahibi sınıflarının sömürge ve etki alanları edinme, başka ulusları ezme ve "Büyük" Güç ve ezen ulus olmaktan gelen parlak konumlar ve ayrıcalıklar elde etmekle *ilgilendiklerini* gösterir.*****

Yaşam, sorunsuz gelişen ve gide-rek yeni ülkelere yayılan, nispeten sakin, uygar ve barışçıl bir kapitalizm koşullarında gidebileceği eski yoldan *yürümüyor*. Yeni bir çağ gelmiştir. Finans kapital bir başka ülkeyi Büyük Güçler arasından *atmaya bakar* ve tümüyle atacaktır, onu sömürgeleri ve etki alanlarından yoksun bırakacaktır (İngiltere ile savaş tutan Almanya'nın tehdit ettiği gibi) ve küçük burjuvaziye egemen-ulus ayrıcalıklarından ve yan gelirlerinden yoksun bırakacaktır. Savaş bunu kanıtladı. Bu, sınıf karşıtlıklarının azmasının *sonucudur* ve böyle olduğunu *Iktidar Yolu* broşürüyle Kautsky dahil herkes kabul etmektedir.

Şimdi Büyük-Güç ayrıcalıkları için silahlı çatışma bir gerçek haline geldiğinde Kautsky kapitalistler ve küçük burjuvaları savaşın çekilmezliğine ve silahsızlanmanın yararlılığına inanmaya *ikna etmek* istiyor. Aynen mimberde konuşan Hristiyan din adamlarının kapitalistleri yanındaki insanı sevmenin Tanrı emri olup aynı zamanda da uygarlığın manevi özlemi ve ahlak töresi olduğuna inanmaya ikna edilişi gibi ve aynı etkiyle. Kautsky'nin "ultra-emperyalizm" yönünde bir ekonomik eğilim dediği şey para erbabından kötülük yapmaktan kaçınmalarını isteyen küçük burjuva bir *yalvarıştır*.

Ya sermaye ihracı? *Ama* sömürgelerden çok, Amerika Birleşik Devletleri gibi bağımsız ülkelere sermaye ihraç edilmektedir. Sömürgelerin ele geçirilmesi? *Ama* zaten hepsi ele geçirilmiş ve hemen hepsi kurtuluşu için uğraşılıyor. "Hindistan İngiltere'nin mülk oluştuktan çıkabilir, ama bu imparatorluk bir daha bir bütün olarak yabancı bir gücün buyruğuna giremez" (adı geçen broşürün 49. sayfasından). "Endüstrileşmiş kapitalist ülkelerden herhangi birinin ham maddelerde öteki ülkelere bağımsız olabilmesine yeterli bir sömürge imparatorluğu edinmek için her çabası, öteki kapitalist ülkelerin onun karşısında birleşmesine neden olacak ve onu bu amacına yakınlaşmadan yıpratıcı bitmez tükenmez savaşlara, iflasa en emin yola sürükleyecektir" (s. 72-73).

Bu, para erbabını emperyalizmden vazgeçmeye ikna etmeye çalışan hoyratça bir çaba değil midir? Kapitalistleri iflasla korkutmaya çalışmak, bu yoldan nice servetler kaybedilmiş olduğu için Borsa'da hisselerle oynamayı salık vermek gibi bir şey olur. Kapital bir rakip kapitalistin ya da bir rakip ulusun iflasından *kazançlı çıkar*, çünkü bu yoldan sermaye daha yoğunlaşmış olur. Öyleyse ekonomik rekabet, yani rakibi ekonomik araçlarla iflasa zorlama, ne denli hırslı ve "göğüs göğüse" olursa, kapitalistler rakiplerini o yöne itmek için devreye *askersel* basıncı katmaya o denli yapıp tutuşurlar. Sermaye ihraç etmenin sömürgeler ya da Türkiye gibi bağımlı devletlere olduğu denli *kazançlı* olduğu ülke sayısı azaldıkça — böyle durumlarda para erbabı örneğin Amerika Birleşik Devletleri gibi özgür, bağımsız ve uygar bir ülkeye

yapılan sermaye ihracına kıyasla üç kat kâr çıkarttığından ötürü — Türkiye, Çin, vb.'yi kimin denetim altına alacağı ve bunların paylaşımı için savaşım o denli *kızıştır*. Ekonomi teorisinin finans kapital ve emperyalizm dönemine ilişkin olarak gösterdiği budur. Verilerin gösterdiği budur. Fakat Kautsky herşeyi bayatlamış küçük burjuva bir "değer yargısına" çeviriyor: Türkiye'nin paylaşımı ya da Hindistan'a el koyma uğruna kendini kızıştırmaya ve hele savaşa girmeye hiç değmez, çünkü nasıl olsa bunları uzun süre elde tutmanın olanağı yoktur, üstelik kapitalizmi barışçıl yoldan geliştirmek daha iyi olur... Halbuki ücretleri artırarak kapitalizmi geliştirmek ve iç pazarı genişletmek daha da iyi olurdu. Bu, oldukça "akla uygun" bir şeydir ve din adamı için para erbabına vaaz vermeye çok yakın bir konudur... Hayırsever Kautsky Alman para babalarını İngiltere ile sömürgeler için savaş etmeye değmeyeceğine, çünkü nasıl olsa bu sömürgelerin kısa bir süre sonra kurtuluşlarını elde edeceklerine ikna etmeyi neredeyse başardı!

* İngiliz pasifistlerinden, sosyalistlik taslamaya itirazı olmayan Brailsford'un *Çelik ve Altın Savaşı* adlı kitabı çok öğreticidir. (Londra, 1914. Mart 1914 tarihlidir!) Yazar, ulusal problemlerin artık geri plana kaydığını, bunların çözümlenmiş olduğunu (s.35), bugün sorunun bu olmadığını, "günümüzde diplomasinin tipik sorununun" (s.36) Bağdat demiryolu, bunun için ray yapımı ihaleleri, Fas'taki madenler ve benzerleri olduğunu pek açık kavramaktadır. Yazar doğru bir değerlendirmeye, Fransız yurtseverleri ve İngiliz emperyalistlerinin, Caillaux'nun sömürgeler üzerinde etki alanlarının paylaşımı ve Alman menkul değerlerinin Paris Borsası'nda pazarlanabilmesi için sözleşme temelinde Almanya'yla anlaşmaya varma (1911 ve 1913'de) denemelerine karşı savaşmış olmalarını, "Avrupa diplomasinin yakın tarihinde en öğretici olaylardan" biri olarak görüyor. *İngiliz ve Fransız burjuvazileri böyle bir sözleşmeyi çıkmaza soktu* (s.38-40). Emperyalizmin gayesi daha zayıf ülkelere sermaye ihracıdır (s.74). İngiltere'de, bu tür sermayeden gelme kârlar 1899'da 90.000.000 ile 100.000.000 sterlin arasındaydı (kaynak, Giffen) ve 1909'da da 140.000.000 sterlindi (kaynak, Paish). Yakında yaptığı bir konuşmada Lloyd George'un bunu 200.000.000 sterlin, yani neredeyse 2.000 milyon ruble olarak hesapladığını da ekleyelim. İğrenç dolap çevirmeler ve üst düzeyden Türkler'e rüşvet yedirme, İngiliz aristokrasisinin yeni yetme çocuklarını Hindistan ve Mısır'da ense yapılacak işlere yerleştirme, ana özellikler işte bunlar (s.85-87). Küçük bir azınlık, silahlanma ve savaşlardan çıkar sağlama yapar, Ancak bu azınlık "toplum" ve yatırımcıları arkasına almışken, barış taraftarlarının ardında birlikte yoksun bir kitle vardır (s.93). Bugün barış ve silahsızlanmadan dem vuran bir pasifist, yarın savaş müdahitlerine tamamen bağlı bir partinin üyesi olarak karşımıza çıkmaktadır (s.161). Eğer Üçlü Anlaşma galip gelirse Fas'ı kapacak ve İran'ı paylaşacak, eğer Üçlü Bağlaşma galip gelirse Trablusu alacak, Bosna üzerindeki egemenliğini sağlamlaştıracak ve Türkiye'yi kendine bağlayacak (s.167). Mart 1906'da Londra ve Paris Rusya'ya milyarlar sağlayarak Çarlığın özgürlük hareketini bastırmasına yardım etti, bugün İngiltere Rusya'nın İran'ı boğmasına

yardım sağlıyor (s.229). Balkan Savaşı'nı Rusya kışkırttı (s.330).

Bu söylenenlerde yeni birşey yok, değil mi? Bunlar herkesin bildiği ve dünyanın her tarafında Sosyal-Demokrat gazetelerin binlerce defa tekrarladığı şeyler. Savaşın arifesinde, bir İngiliz burjuvası bunları olabildiğince açık olarak gösterebiliyor. Bu basit ve her yerde herkesin bildiği veriler karşısında, Plekhanov ve Petrosov'un öne sürdüğü Almanya'nın suçluluğu teorileri, ve Kautsky'nin silahsızlanma ve kalıcı barışın kapitalizm altında "başarı şansı" teorisi amma ipe sapa gelmez saçmalık, amma halinden memnun ikiyüzlülük, amma kıvrak yalan.

** Karl von Clausewitz, *Vom Kriege*, Werke, I.Bd., S.28. Cf.III. Bd., S.139-40: "Herkes savaşların hükümetler ve uluslar arasındaki ilişkilerden kaynaklandığını bilir. Ama yüzeyden bakıldığında sanki savaşın başlamasıyla bu ilişkiler bitmiş de yerine kendi yasalarını izleyen yepyeni bir durum gelmiş gibi tasarlanır. Biz, tam tersine, savaşın, siyasal ilişkilerin araya başka yöntemlerin girmesiyle sürmesinden başka birşey olmadığını söylüyoruz."

*** *Jizn'de* (Sosyalist-Devrimci Parti'nin 1915-16'da çıkarttığı gazete-*I.S.*) Bay Gardenin, Marks'ın 1848'de aldığı tutumu, karşı-devrimciliklerini somut olarak göstermiş olan Avrupa uluslarına, yani "Slavlar ve özellikle Ruslar'a" karşı devrimci savaş tutumunu "devrimci şovenizm" — lakin şovenizm — olarak yaftalıyor. Marks'a bu çıkışma yine bu Sosyalist-Devrimci'nin oportünizmini (ya da -doğrusunu söylemek gerekirse ve rabitasızlığını) gösteriyor. Biz Marksistler *karşı-devrimci* uluslara karşı daima *devrimci* savaştan yana olduk ve yanayız. Örneğin, sosyalizm 1920'de Amerika ya da Avrupa'da *utkuya ulaşmış* olsun ve diyelim ki Japonya ve Çin *bunun üzerine* önce diplomatik de olsa — üzerimize Bismarck'larını sürseler biz kesinlikle bunlara karşı ofensif devrimci savaştan *yana oluruz*. Size bu tuhaf mı geliyor Bay Gardenin? Ne yapalım, sizinki de Ropshin türü devrimcilik!

**** Bakınız, Bernhard Harms, *Probleme der Weltwirtschaft*, Jena, 1912; George Paish, "Büyük Britanya'nın Sömürgelerde, vb. Sermaye Yatırımları", *Journal of the Royal Statistical Society*, C.LXXIV, 1910/11, s.167'de; Lloyd George, 1915 başlarında bir söylevinde, dışarıya yatırılmış İngiltere sermayesini 4.000.000.000 sterlin olarak tahmin etti, yani 80.000.000.000 mark kadar.

***** E. Schultze, devlet ve belediye borçlanmaları, ticaret ve yapım anonim şirketlerinin ipotek ve hisseleri, vb. dahil olmak üzere dünyada toplam menkul değerlerin 1915'e gelindiğinde 732.000 milyon franga ulaştığını belirtiyor. Bu toplam içerisinde, Britanya'nın payı 130.000 milyon frank, ABD'nin 115.000 milyon, Fransa'nın 100.000 milyon ve Almanya'nın 75.000 milyondur. Yani bu dört Büyük Güç'ün payları, 420.000 milyon frankla, yarıdan fazlaydı. Başka ulusları ezerek ve yağmalayarak onları kat kat aşmış bu önde gelen Büyük Güçler'e akan üstünlük ve ayrıcalıkları buradan çıkartabilirsiniz. (Dr. Ernst Schultze, *Finanz-Archiv*'in 32. yıllığında *Das französische Kapital in Russland* yazısı, Berlin, 1915, s. 127). Bir Büyük Güç'ün "anayurt savunmasından" anladığı, yabancı ülkelerin yağmalanmasına katılma hakkını savunmaktadır. Herkes bilir ki, Rusya'da kapitalist emperyalizm askersel-feodal emperyalizmden daha zayıftır. (Devam edecek)

Emperyalizm çağı,
dünyanın,
öteki tüm
ulusları
ezen ayrıcalıklı
"büyük"
uluslar arasında
paylaşıldığı
bir çağdır.
Bu ayrıcalıklar ve
ezgilere dayalı
ganimetin kırıntıları,
şüphesiz
küçük burjuvazinin
belli kesimlerinin
ve işçi sınıfı
aristokratları ve
bürokrasisinin
payına düşmektedir.
Proletarya
ve emekçi yığınların
küçük bir azınlığını
oluşturan bu tabakalar
"Struvizm"e
meylediyorlar.
Çünkü bu onlara
tüm ulusların
ezilen halklarına
karşı "kendi"
ulusal
burjuvazileriyle
bağlaşıklıklarını
haklı göstermenin
anahtarını
uzatıyor.